

Poštovani predsedavajući Komisije, g. Abdixhiku

Poštovani članovi Komisije,

Na osnovu zahteva predviđanih Zakonom o Centralnoj Banci, zadovoljstvo mi je što sam pred Vama da predstavim Godišnji izveštaj Centralne Banke Republike Kosovo za 2017. godinu. Godišnji izveštaj je pripremljen u skladu sa relevantnim odredbama Zakona o Centralnoj Banci Republike Kosovo u prvim mesecima 2017. godine. U skladu sa članom 35. Zakona o CBK-u, Izveštaj je usvojen od strane Odbora Centralne Banke 31. maja 2018. godine i, shodno tome, u skladu sa članom 59. zakona o CBK-u, on je dostavljen Skupštini Republike Kosovo tokom juna meseca 2018. godine.

Tokom 2017. godine, CBK je uspela da uspešno ostvari svoje zakonske ciljeve, pružajući održiv finansijski sistema i u službi održivog ekonomskog razvoja zemlje. Tokom ove godine, CBK je nastavila sa unapređenjem njenih institucionalnih kapaciteta u svim oblastima njenog delokruga. Posebna pažnja je posvećena i pružanju efikasnih usluga za javne autoritete, finansijskim institucijama i javnosti generalno.

U nastavku, dozvolite mi da Vam predstavim rezime Godišnjeg izveštaja CBK-a za 2017. godinu, uključujući ekonomska dešavanja u spoljnom sektoru i na Kosovu, dešavanja u finansijskom sistemu Kosova, kao i dešavanja u okviru funkcija CBK-a.

Ekonomija Evrozone je tokom 2017. godine nastavila da beleži pozitivnu stopu rasta, dok je inflacija nastavila da bude pod objektivom Evropske Centralne Banke (ECB), uprkos pokazivanju znakova približavanja cilju od oko 2 odsto. Godišnja stopa rasta BDP-a za 2017. godinu bila je 2.4 odsto, porast koji je generalno podržan usled privatne potrošnje, investicija i unapređenja neto pozicije izvoza kao rezultat ekonomskog oporavka na globalnom nivou. Na osnovu predviđanja ECB-a,

ekonomija evrozona će nastaviti da se oporavlja i 2018. godine. Povoljan učinak ekonomije evrozona imao je pozitivan uticaj na ekonomije **Zapadnog Balkana**, uz manifestaciju unapređenja pozicije neto izvoza kao i povećanjem stranih direktnih investicija, koje su dale značajan doprinos stalnom rastu ovih ekonomija. Oporavak ekonomske aktivnosti kao i povećanje cena na međunarodnim tržištima povećale su inflatorne pritiske u regionu, koja su se odražavala porastom prosečnog godišnjeg nivoa inflacije na oko 1.9 odsto, od 0.3 odsto koliko je bilo godinu dana ranije.

Ekonomija Kosova nastavila je da raste i tokom 2017. godine. Prema preliminarnim procenama Agencije za statistiku Kosova, realna stopa ekonomskog rasta u 2017. godini bila je 3.7 odsto. Ovaj porast ekonomske aktivnosti generisana je uglavnom od porasta investicija od 10.7 odsto, dok, prema preliminarnim procenama ASK-a, potrošnja je zabeležila pad od 1.6 odsto.

Visoka podrška ekonomije Kosova u uvozu robe iz inostranstva, kao i nizak nivo izvoza nastavljaju da budu među glavnim izazovima domaće ekonomije. Uprkos bržeg porasta izvoza od 22.1 odsto, u poređenju sa povećanjem uvoza od 9.2 odsto, trgovinski deficit nastavlja da bude visok. U 2017. godini, vrednost trgovinskog deficita bila je 2.7 milijarde evra ili 41.5 odsto BDP-a.

Visoki trgovinski deficit robe nastavlja da bude glavni doprinosilac **deficitu tekućeg i kapitalnog računa**, koji je 2017. godine iznosio 425.1 miliona evra (6.6 odsto BDP-a). Međutim, doprinos trgovinskog deficita u deficitu tekućeg i kapitalnog računa nastavlja da se neutralizuje u značajnoj meri od **doznaka**. U 2017. godini, vrednost doznaka primljenih na Kosovu dostigla je vrednost od 759.2 miliona evra, beležeći godišnji porast od 9.9 odsto. Pored doznaka, koja su u kontinuitetu dokazana kao održiv izvor finansiranja potrošnje na Kosovu, doprinos kosovske dijaspore u domaćoj ekonomiji izražava se i kroz troškove koje ostvaruju tokom njihovog boravka na Kosovu kao i kroz strane direktne investicije.

U 2017. godini, **strane direktne investicije (SDI)** su okarakterisane značajnim porastom, beležeći vrednost od 287.8 miliona, u poređenju na vrednost od 220.0 miliona evra 2016. godine. Struktura SDI-a na Kosovu nastavlja da se dominira od

investicija u sektoru nekretnina, koja su u 2017. godini predstavila oko 65 odsto ukupnih SDI-a.

Republika Kosovo nastavlja da ima zadovoljavajuću fiskalnu poziciju, okarakterisanu niskim nivoom **budžetskog deficita i javnog duga**.

Razvoj **tržišta hartija od vrednosti na Kosovu** je tokom poslednjih godina povećala mogućnosti finansiranja kroz dug za Vladu Kosova i, istovremeno, povećala je investicione alternative na unutrašnjem tržištu za finansijske institucije koje posluju na Kosovu.

Kretanja na **opštem nivou cena** u ekonomiji Kosova nastavljaju da budu prilično slična sa kretanjima cena na međunarodnim tržištima. Oporavak cena na međunarodnim tržištima odražen je i na Kosovu, i tom prilikom je domaća ekonomija zabeležila stopu inflacije od 1.5 odsto u 2017. godini, za razliku od prethodne godine koja je okarakterisana manjom stopom inflacije od 0.3 odsto.

Aktivnost **finansijskog sistema** je proširena i tokom 2017. godine. Finansijski sistem nastavlja da raste održivim ritmom, predstavljajući jedan od najznačajnijih komponenata razvoja i istovremeno stabilnost domaće ekonomije.

Kreditna aktivnost **bankarskog sektora** je nastavio da se okarakteriše ubrzanim ritmom porasta, kao rezultat si rezultat unapređenja uslova kreditiranja od strane banaka i porasta zahteva za kredite od strane preduzeća i domaćinstava. U 2017. godini, vrednost **ukupnih kredita** dostigla je 2.5 milijarde evra, šta predstavlja godišnji porast od 11.5 odsto. Tokom 2017. godine, kreditiranje svih sektora ekonomije zabeležilo je rast, gde posebno vredi napomenuti porast kredita za građevinski, poljoprivredni i proizvodni sektor (26.1 odsto, 13.4 odsto i 9.3 odsto). Struktura kredita bankarskog sektora ostala je slična sa prethodnim godinama, gde krediti za trgovinski sektor čine oko 50.4 odsto za ukupne kredite za preduzeća.

Struktura kredita bankarskog sektora u velikoj meri odražava samu strukturu preduzeća koja posluju na Kosovu, gde trgovinska preduzeća imaju visoko učešće.

Veća diversifikacija strukture kredita naspram manje kreditiranih sektora ekonomije, ali koje imaju potencijal za ubrzanje ekonomskog razvoja, bila bi veoma korisna za ekonomiju Kosova. Značajno smanjenje kamatnih stopa na kredite od strane banaka koje se dešava poslednjih dve godine predstavlja veoma značajan razvoj za olakšanje pristupa finansijama i za ove sektore. Značajnu ulogu igra i Kosovski fond za kreditne garancije, čije upotrebljavanje je zabeležilo stabilan trend porasta i prelazio je vrednost od preko 30 miliona evra krajem 2017. godine.

Pored ubrzanog tempa kreditiranja, ekonomija Kosova je 2017, godine imala koristi i od daljeg poboljšanja uslova kreditiranja od strane banaka. **Kamatne stope na kredit**, koje su se dugo vremena smatrala kao jedna od glavnih prepreka za razvoj poslovanja, 2017. godine su nastavile da beleže pad do nivoa sa prosekom drugih zemalja regiona. Krajem 2017. godine, prosečna kamatna stopa na kredite bila je 6.8 odsto, u poređenju sa stopom od 7.2 odsto koliko je bilo prethodne godine.

Smanjenje kamatne stope na kredite, između ostalog, odražava kontinuirani porast konkurentnosti i efikasnosti u bankarskom sektoru, ali i kontinuirana poboljšanja u opštem poslovnom okruženju, stoga nastavak reformi koja unapređuju poslovno okruženje omogućiće dalje poboljšanje uslova finansiranja u domaćoj ekonomiji. Smanjenje troškova kreditnog finansiranja uticano je i od kamatne stope na depozite, koja je 2017. godine bila 1.3 odsto.

Ubrzanje rasta kreditiranja, zajedno sa smanjenjem kamatnih stopa, pokazuje da je Kosovo ostvarilo značajan napredak u olakšavanju pristupa finansijama, koja predstavlja jedan od najvažnijih preduslova za veći ekonomski razvoj.

Glavni izvor finansiranja bankarskog sektora i dalje su prikupljeni **depoziti** u zemlji, koji se tokom čitavog perioda funkcionisanja bankarskog sektora pokazali kao održiv izvor finansiranja. U 2017. godini, ukupna vrednost depozita u bankarskom sektoru dostigla je 3.1 milijarde evra, što predstavlja godišnji rast od 6.8 odsto. Ova održivost depozita izražava veliko poverenje javnosti na bankarski sektor Kosova, izgrađenog na osnovu stabilnosti koja je okarakterisala ovaj sektor od početka svog funkcionisanja.

Tokom 2017. godine, **pokazatelji finansijskog zdravlja** bankarskog sektora su generalno beležili dalje poboljšanje, i tako su ojačali još više zdrave temelje ovog sektora.

Stopa **neperformansnih kredita** u odnosu na ukupan broj kredita tokom ove godine pala je na 3.1 odsto, u odnosu na stopu od 4.9 odsto kolika je bila u 2016. godini. Kosovo nastavlja da poseduje znatno bolji kvalitet kreditnog portfolija u odnosu na ostale zemlje regiona, gde je prosečna stopa neperformansnih kredita u 2017. godini bila 8.5 odsto. Ovaj dobar kvalitet kreditnog portfolija smanjile je rizike za bankarski sektor i uticao je na brži rast kreditiranja i na povoljnije uslove kreditiranja.

Bankarski sektor nastavlja da ima **jaku poziciju likvidnosti**, što znači da banke imaju visoku sposobnost da ispune svoje obaveze. Pokazatelj likvidnosti banaka i dalje iznosi oko 37.9 odsto, što predstavlja dosta viši nivo od zahtevanog regulatornog minimuma od 25 odsto.

Isto tako, bankarski sektor nastavlja da bude **dobro kapitalizovan**, sa Pokazateljem adekvatnosti kapitala u stopi od 18.1 odsto, koji predstavlja znatno viši nivo od zahtevanog regulatornog minimuma od 12 odsto. Visoki nivo kapitalizacije pokazuje da su banke znatno integrisale sopstveni kapital, koji se može iskoristiti za apsorbovanje mogućih negativnih kretanja bez rizikovanja sredstava investitora.

Generalno zadovoljavajući učinak su beležili i drugi sektori finansijskog sistema Kosova. **Penzijski sistem** beležio je rast naplaćivanja penzijskih doprinosa a beležio je i pozitivni povraćaj od investicija, rezultiraju povećanjem iznosa penzijske štednje. Ukupan iznos sredstava penzijskog sektora dostigao je 1.65 milijardu evra, uz rast od 16.0 odsto.

Što se tiče **sektora osiguranja**, ukupna vrednost obračunatih premija u 2017. godini beležila je godišnji rast od 3.9 odsto, s druge strane u istom periodu isplaćene štete od osiguravajućih društava i Kosovskog ureda osiguranja beležile su godišnji rast od 17.8 odsto. Sektor osiguranja je ove godine beležio pozitivan učinak, u odnosu na prethodne godine kada su ga karakterizovali gubici. Poboljšanje učinka u velikoj

meri odražava regulatorne i nadzorne mere koje su preduzete od strane CBK-a, kao i poboljšanje praksi upravljanja u osiguravajućim društvima.

Mikrofinansijski i nebankarski finansijski sektor i dalje služi kao važan izvor finansiranja, naročito za mala preduzeća i domaćinstva. U 2017. godini, ukupan iznos kredita ovog sektora dostigao je na 143.9 miliona evra, što predstavlja značajan godišnji rast od 32.1 odsto. Prosečna kamatna stopa za kredite mikrofinansijskog sektora u decembru 2017. godine bila je 22.6 odsto.

Za 2018.. godinu projekcije CBK-a sugerišu da realna stopa ekonomskog rasta kretaće se u intervalu od 4.2 do 4.4 odsto. Očekuje se da glavni nosilac rasta budu investicije, koje se predviđaju da beleže realan rast od 10.1 odsto, na osnovu projekcija za rast javnih investicija (25.8 odsto) i privatnih investicija (5.0 odsto). Očekuje se da će značajan doprinos u rastu investicije imati rast bankarskog kreditiranja.

U nastavku, dozvolite mi da vam izložem sažetak glavnih aktivnosti CBK-a tokom 2017. godine.

U svojstvu **finansijskog regulatora**, CBK je tokom 2017 godine nastavila u kontinuitetu da radi na unapređenje sekundarnog zakonodavstva i na usklađivanje ovog zakonodavstva sa direktivama EU-a, i takođe sa međunarodnim standardima, uspostavljajući tako regulatorni okvir koji promoviše zdrav razvoj finansijskog sistema. U tom kontekstu, vredi napomenuti aktivnosti koji se odnose na usklađivanje regulatornog okvira za nadzor banaka u skladu sa Bazelskim sporazumom i regulatornim okvirom za nadzor osiguravača Solventnosti I.

U funkciji osiguranja transparentnog i sveobuhvatnog finansijskog **licenciranja**, CBK je tokom 2017. godine preispitala politiku, procedure i prakse licenciranja i registracije za sve vrste finansijskih institucija kako bi osigurala dinamički, efikasni i strukturirani okvir finansijskog licenciranja i registracije. Shodno tome i broj licenciranih finansijskih institucija u CBK je u 2017. godini beležio rast, doprineći tako povećanju konkurentnosti na finansijskom tržištu.

CBK je nastavila sa nadzorom svih finansijskih institucija koje posluju na Kosovu, kako bi osigurala njihovo poslovanje u skladu sa važećim zakonima i regulatornim okvirom.

CBK je nastavila da pruža državnim institucijama, finansijskim institucijama i široj javnosti sve odgovarajuće bankarske usluge, i takođe je obezbedila kvalitativnu i kvantitativnu ponudu gotovine.

Isto tako, nastavljamo da pružamo efikasnu finansijsku infrastrukturu, obezbeđujući efikasan, siguran i održiv međubankarski platni sistem. Stalan rast iznosa transakcija putem ovog sistema, pored toga što odražava rast privrednih aktivnosti, govori i o značaju ovog sistema za rast formalnosti u ekonomiji zemlje zamenjujući gotovinska plaćanja.

Upravljanje sredstvima koja je pod nadležnošću CBK-a, nastavlja se putem investicija u finansijskim instrumentima koji spadaju u kategoriji sigurnih, likvidnih instrumenata sa superiornom kreditnom procenom.

U službi redovnog informisanja javnosti i organa za donošenje odluka, CBK je nastavila da **izrađuje i objavljuje različite analitičke materijale** koji odražavaju ekonomska dešavanja u zemlji. Isto tako, **statistička funkcija** CBK-a unapređena je daljem usklađivanju statistika prema međunarodnim standardima.

Posebnu pažnju i dalje posvećujemo i unapređenju unutrašnjih funkcija CBK-a, obezbeđujući **dobro korporativno upravljanje**, gde smo uspostavili održive sisteme unutrašnje kontrole.

Kao što je i prikazano u finansijskim izveštajima koji su predstavljeni u Godišnjem izveštaju, finansijski učinak CBK-a i dalje je zadovoljavajući, i karakteriše ga pozitivni bilans.

Što se tiče spoljne saradnje, želim da naglasim posebno aktivnosti CBK-a u oblasti finansijske edukacije, putem koje imamo u cilju da povećamo znanje javnosti o finansijskom sektoru. Na međunarodnom polju, takođe smo uspešno pozicionirali CBK, obezbeđujući tako zastupanja i članstvo u Međunarodnoj organizaciji penzijskih supervizora (IOPS), potpisivanje sporazuma o razumevanju sa Evropskim bankarskim autoritetom (EBA) i takođe po prvi put je pozvana da učestvuje na redovnim sastancima ove institucije, zajedno da nadzornim autoritetima zemalja iz regiona (Zapadnog Balkana).

Na kraju moje diskusije, želim da Vam se zahvalim za pažnju i da Vas uverim da će CBK ostati posvećena ostvarivanju ciljeva koji proizilaze iz Zakona o Centralnoj banci Kosova, sprovodeći uz preciznost sve svoje funkcije u službi ekonomske stabilnosti i ekonomskog razvoja zemlje.